

Deres ref:
24/990

Vår ref:
2024/8484-6

Dato:
30.06.2024

Høringssvar - NOU 2024:2 I samspill med naturen - Naturrisiko for næringer, sektorer og samfunn i Norge

Viser til Naturrisikoutvalgets NOU 2024:2 I samspill med naturen – naturrisiko for næringer, sektorer og samfunn i Norge, og invitasjon til å gi innspill til denne i høringsbrev av 13.mars 2024.

Vedlagt følger Innlandet fylkeskommunes høringssvar på NOU 2024:2, vedtatt i fylkestinget 18.06.2024.

Med vennlig hilsen

Julie Kollstrøm Nguyen
Rådgiver

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur.

Fylkestingets behandling av sak 50/2024 i møte den 18.06.2024:

Vedtak:

1. Det er positivt at det settes fokus på og framskaffes kunnskap om hvordan naturrisiko påvirker næringsliv og samfunn i Norge. Næringsutvikling, forbruksmønster og areal- og naturforvaltning må ses i sammenheng i langt større grad enn det som har vært vanlig.
2. Kommuner som tar ansvar for å forvalte naturarealer og sårbar natur, eksempelvis myr, høyfjell og leveområder for villrein opplever ofte at det oppstår konflikt mellom vern og økonomiske insentiver for vekst. Inntektssystemet for kommuner må endres slik at kommuner belønnes for å ta ansvar for naturverdier og nasjonale verneverdier. Dagens system skaper et økonomisk dilemma for kommuner hvor man i for stor grad fratas muligheten til å utvikle gode kommunale tjenester med mindre man bygger ned natur. Dette bidrar til at vern kan forsterke befolkningsnedgang og økte demografikostnader. Ved å sikre at natur prissettes gjennom inntektssystemet sikrer man at økonomi ikke blir en avgjørende faktor ved arealkonflikter og bidrar til et reelt økt lokalt selvstyre.
3. Ressurser til arbeid med naturmangfold i kommunene er i stor grad basert på fragmenterte, uforutsigbare og søknadsbaserte støtteordninger. Håndtering av naturrisiko gjennom arealforvaltning og næringsutvikling er et langsiktig arbeid, og finansieringen må derfor også være langsiktig og forutsigbar. I verneprosesser er det viktig med et grundig beslutningsgrunnlag som sikrer at områder med høyest utbyggingsspress og verneverdi blir prioritert først. I mange tilfeller vil vern gjennom bærekraftig bruk av naturressursene være en grunnleggende del av et langsiktig vern.
4. Standardiserte krav til bærekraftsrapportering er positivt for transparens og kunnskapsbaserte beslutninger i næringslivet. Nye krav forutsetter imidlertid ny kompetanse, også hos små og mellomstore bedrifter. Kommunene og fylkeskommunene, med sin rolle i samfunns- og næringsutvikling, må gis forutsetninger for å bistå det næringslivet med dette kunnskapsløftet.
5. Regionalt næringssamarbeid må utnyttes bedre, i form av bevisstgjøring rundt naturrisiko, samarbeid om å utvikle beste praksis, standardisering og deling av erfaringer relatert til håndtering av naturrisiko.

6. Mangelen på kraft skaper et utbyggingspress som truer viktige naturverdier. Det er behov for en gjennomgang av naturrisikoen tilknyttet kraftutbygging, slik at lokalisering av nye prosjekter ikke fører til nedbygging og inngrep i uberørt natur. Det må vurderes hvordan kraftutbygging med minimal negativ naturpåvirkning kan prioriteres og få forenklet saksbehandling.

7. Statlige planretningslinjer for arealbruk og mobilitet er ute på høring og det er positivt at regjeringens forslag til nye statlige planretningslinjer for arealbruk og mobilitet tar utgangspunkt i behovet for differensierte, lokalt tilpassede løsninger.

8. Kommunelovens bestemmelser om lokalt selvstyre må ligge til grunn i arbeidet med oppfølging av utvalgets arbeid.

9. Skal konkrete løsninger med naturhensyn i arealforvaltningen stå seg over tid, må de bidra til levedyktige og attraktive lokalsamfunn for innbyggere og næringsliv, og samtidig respektere rammene skapt av behovet til klimaomstilling og bevaring av naturmangfold. I verneprosesser er det viktig med et grundig beslutningsgrunnlag som sikrer at det er områder med høyest verneverdi som blir vernet, framfor områder som kanskje noe tilfeldig har blitt fremmet og som ikke nødvendigvis har samme verneverdi som andre mer aktuelle områder. I mange tilfeller vil vern gjennom bærekraftig bruk av naturressursene være bedre, framfor ensidig vern. Lokal aksept for vernet og tiltak må være avgjørende i prosessene.

10. Fylkeskommunenenes potensiale som planfaglig kompetansestøtte for kommunene og utvikler av anvendbar kunnskap om klima- og naturvirkninger på tvers av kommunegrenser bør styrkes videre. Fylkeskommunene bør få et samlet ansvar for kartløsninger som viser forbrukt og planlagt arealbruk, samt ulike naturtyper.

11. I omtalen av «Naturrisikobildet i utvalgte næringer og sektorer i Norge» burde også jordbruket sitt risikobilde ved tap av dyrka jord ved flom og skred vært omtalt. NOU'en burde omhandle restaurering av gyteplasser og masseuttak/opprensning i vassdrag etter flom for å unngå en oppbygging av bunnivået, forverring av framtidig flomsituasjon, reduserte gytemuligheter og forebygging for å unngå nye tap av dyrka jord ved nye flommer. Strategier for å unngå slikt tap må etableres.

12. Mange kommuner i Innlandet har store verneområder med ulik grad av vern som allerede forvaltes strengt gjennom gode forvaltningsplaner som setter begrensninger for arealbruk og inngrep. Samtidig har mange av disse kommunene avgitt natur til fornybar kraftproduksjon

med de inngrep som det har medført. Innlandet er også det fylket som binder Norge sammen gjennom viktige transportkorridorer som også fører til naturinngrep.

Særmerknader 1:

Særmerknad fra utvalgsmedlem Hanne K. Sjølie (Førsteamanuensis ved HINN Fakultet for anvendt økologi, landbruksfag og bioteknologi

Institutt for skog- og utmarksfag. Studiested Evenstad)

Utvalgsmedlem Hanne K. Sjølie støtter ikke utvalgets anbefaling om «det nedsettes et offentlig utvalg som vurderer revisjon av plan- og bygningsloven og andre relevante lovverk med henblikk på å sikre at hensyn til naturrisiko er ivaretatt, der relevante problemstillinger kan være:

- klargjøring av de rettslige rammene for dispensasjoner
- koblingsbestemmelsene mellom plan- og bygningsloven og sektorlovgivningen»

Hennes bakgrunn og begrunnelse for at anbefalingen ikke støttes, er som følger:

Utvalget har i sin gjennomgang sannsynliggjort at for enkelte virksomheter er tap og forringelse av natur en risikofaktor for deres aktivitet. Virksomhetene kan i stor grad håndtere de fysiske risikofaktorene selv. Ved vesentlig risiko knyttet til tap og forringelse av natur forårsaket av andre aktører vil lovverk kunne gi bedre forvaltning.

Imidlertid har ikke utvalget påvist at tap og forringelse av natur forårsaket av andre aktører er en generell vesentlig risikofaktor for norske næringer eller nasjonalt.

Plan- og bygningslovens sentrale rolle i arealplanlegging er detaljert gjennomgått i utredningen, mens gjennomgangen av sektorlovene er langt mindre grundig. Innstramming av plan- og bygningsloven vil ha samfunnsmessige konsekvenser og vil kunne redusere det lokale selvstyret. Utvalget har ikke dokumentert at dagens lovverk ikke er tilstrekkelig for å redusere eventuell naturrisiko. Utvalgsmedlemmet mener derfor at det ikke er grunnlag for å fremme anbefalingen.

Særmerknad 2:

Særmerknad fra utvalgsmedlem Hanne K. Sjølie

Utvalgsmedlem Hanne K. Sjølie støtter ikke utvalgets premiss og anbefaling om at det er behov for tydeligere føringer fra statlig myndighet for å redusere fysisk naturrisiko, og heller ikke anbefalingene knyttet til innsigelsespraksis i kommunale beslutningsprosesser.

Hennes bakgrunn og begrunnelse for at anbefalingene ikke støttes, er som følger:

Utvalgsmedlemmet mener ikke at mer statlig styring vil gi lavere naturrisiko for næringer eller på nasjonalt nivå. Dette følger av forrige særmerknad om at utvalget ikke har påvist at tap og

forringelse av natur i Norge forårsaket av andre aktører er en generell vesentlig risikofaktor for norske næringer eller nasjonalt. Utvalgsmedlemmet mener heller ikke at mer statlig styring vil gi bedre forvaltning av natur og arealer. Natur- og arealforvaltning har, spesielt i delene av landet hvor naturressursene er viktige for verdiskapningen, store samfunnsmessige effekter. Store forskjeller i natur og samfunn innad i landet gjør at beslutninger om natur- og arealhensyn må være tilpasset lokale forhold. Utvalgsmedlemmet mener at lokale innbyggerne interesse for og kunnskap om natur og arealer er et vesentlig bidrag til gode beslutninger. Mer kunnskap og transparens i prosesser vil bidra til å engasjere innbyggere og ansvarliggjøre beslutningstagere. Til sammen gjør dette at lokalt forankrete beslutninger i stor grad gir gode muligheter til å avveie ulike formål. Lokale beslutninger med god demokratisk forankring styrker legitimiteten i natur- og arealforvaltningen, øker tilliten til politikken og demper konflikter. Det gjør samfunnet bedre rustet til å ta gode beslutninger som står seg over tid og bidrar til en samfunnsmessig ønsket utvikling.